

действующей и проявляющейся в мире сущностью. Как полагаю, это лучшее объяснение данных слов, чьё значение уже многократно обсуждалось.

Видимые божества различных степеней в славянском языке имеют различные имена и названия, объясняющие их деятельность и достоинства, однако лишь литовцы сохранили их историю, родственные связи, их подвиги и деяния. Нигде религиозные представления не сложились в такую широкую и полную картину. В документах древних западных авторов, писавших об этих племенах, также в живой традиции встречаются следы брахманского учения: о природе человеческой души, о посмертном её состоянии, о подобающих способах спасти душу; далее традиции воинственного племени, почитателей воды и огня зенд: о борьбе двух стихий, воды и огня, обязанностях, которые должны исполнить сыновья солнца, борющиеся с порождениями тьмы, также различные обряды, свойственные как раз этой воинствующей религии; в конце концов были обнаружены обряды и церемонии, предназначенные для освящения (сакрализации) повседневного быта; это напоминает и поясняет нам религии греков и римлян; таким образом в этой мифологии мы находим индийский брахманизм, традиции греков и римлян, все суеверия и обряды, свойственные старейшим европейским языческим верованиям.

Тем, кого интересует более детальный анализ, предлагаем специализированные работы. Мы ограничимся лишь обращением внимания на некоторые верования, свойственные литовцам, например, на верование, согласно которому за душой признаётся вечное существование.

Согласно древней литовской религии душа по смерти человека может принять различные формы: зверей ли, животных, или растений, иногда людей, это зависит от её моральных качеств; однако наиболее усовершенствовавшаяся душа отправляется по Млечному пути в небеса, в обиталище таких душ среди звёзд, к северу от Млечного пути. Когда человек рождается, на небосклоне всегда появляется новая звезда; там парки завязывают его жизненную нить. Когда приходит смертный час, парка, ведающая судьбой, приказывает прекратить работу; тогда прядущая парка прясть прекращает, а третья парка отрезает нить. (Обращаю внимание, что греческие парки имеют чисто славянские имена). Звёзды детей и людей, кому отведена краткая жизнь, очень малы и на небе держатся лишь несколько лет. Звёзды детей и тех, кто умирает внезапной смертью называются падающими звёздами, тогда как звёзды богов и героев постоянны, они всегда с ними. Вот такие особенности, которых вы не найдёте в других мифологиях, потому я о них и рассказываю. Почитание предков, почитание умерших свойственны литовцам, как и другим древним народам, однако нигде оно так не укоренено и так чисто, как в этом племени.

Ещё в нескольких словах вспомним исторические традиции этого народа. Прежде всего, что странно, они верят, что они нездешни, не родились на этой земле, на которой живут, что в Литве они чужие и произошли из какой-то неведомой земли, простирающейся где-то на востоке. Предание говорит, что после потопа, когда несколько человек чудом спаслись, старейшие из них обжились в Литве. Чудо, от которого началось это племя, такое же, как чудо Девкалиона и Пирры: прыгая через кости прamatери, то есть через скалы, они породили новое племя, взявшее себе название литовцев. Они полагают себя старейшим в мире народом; потому другие народы, их младшие братья, ненавидят их, преследуют и угнетают. Это предание сохранилось в сказаниях и

хрониках. История Литвы начинается с двух мифических имён: Брутена и Видевута. Брутен, великий жрец, первым возглашает учения о религиозных тайнах, происхождении богов и тайнах природы; Видевут собирает народ, управляет им и создаёт своего рода королевство. Оба этих вождя, правившие много веков, взошли в костёр и умерли добровольной смертью. От Брутена произошли верховные жрецы, которых средневековые летописцы именовали литовскими папами, тогда как из Видевута - полководцы. И те, и другие имели обычай добровольно отнимать у себя жизнь, что также напоминает индийские обычаи: это брахманская традиция. Вожди из рода Видевута ходили с оружием, защищали народ и постоянно воевали.

Традиции ничего не говорят о простом народе. В средневековой истории находим свидетельства, что в этом племени действительно существовали касты. Была, таким образом, каста жрецов, которая, с течением времени, создала иерархическую систему, именуемую криви, которыми руководил Криве-Кривейто. От брахминов они отличались тем, что те были кастой в собственном смысле этого слова, а литовцы своего жреца и архиепископа избирали.

Другая каста, каста воинов, именовалась Вити, или Викинги. Происхождение этого слова неясно. Слово «вити», должно быть, пришло из Скандинавии, однако скандинавы считают его чужим. Вити, скорее всего, была древняя каста рыцарей. Они были и среди скандинавов, и среди литовцев; кстати, связи среди скандинавов и литовцев были особенно тесными, и прусские литовцы в конце концов были завоёваны скандинавами, и их каста рыцарей состояла только из скандинавов.

Этот народ веками жил, чужим не известный, пока около 1150 года был призван действовать. Мы не знаем точно, почему он вдруг пробудился и стал деятельным; говорят, из своих усадьб он был поднят нападениями западных рыцарей-крестоносцев, или, может быть, позднее, был сподвигнут примером татарских набегов; всё же во всех поступках этого народа очевидно, что действовать его призывает религиозное начало.

Мы не раз уже высказывались против взглядов тех учёных, которые все варварские набеги объясняют жадностью, желанием разбогатеть. Как справедливо замечает Квинет, невозможно объяснить поход персов против греков, поход знаменитого Ксеркса против народов Пелопонеса и Афин, если не принимать во внимание его религиозные побуждения; ведь это был в определённом смысле слова крестовый поход, который исповедующие веру Ормузуда осуществляли против народов, рассматриваемых ими как идолопоклонники. Подобно татарам, этот народ, чрезвычайно захватнический, во время своих походов думал не о том, чтобы разбогатеть. Татары прискакали из азиатских равнин, уже победив богатые и цивилизованные народы; не ради захватничества пустились они в глубь северных лесов и болот. Прискакали захватывать, уничтожать, считая себя посланниками неба, должностными покарать виновных. Ещё сложнее постичь мысль литовских вождей; не вызывает сомнения, что захваченных пленников они приказывали сжигать на костре или топить, принося их в жертву божествам огня и воды. Как нам кажется, религиозные представления воинственной касты к средним векам должны были созреть, дать плоды, и эта каста внезапно воспламенилась желанием распространить свои верования, или, по крайней мере, отбросить неприятельские народы. Таким образом мы объясним ту колоссальную мощь, которая двигала этими людьми. Они имели небольшие отряды-дружины, поначалу состоящие из нескольких тысяч литовцев, а позднее пополняемых представителями славянских народов и некоторых татарских орд. С этими отрядами они завоёвывали города, русские республики, нападали на Польшу и на татар, не избегали и проникать в Азиатские степи. Рингольд, правитель нескольких областей, которому были подвластны по меньшей мере две тысячи жителей, завоёвывает уже колоссальные пространства, а его преемники Витень и Гедимин владеют уже всем Севером; ориентируясь по звёздам, они путешествуют через бескрайние степи, растянувшиеся между Балтийским и Чёрным морями. Трижды останавливаются возле стен Москвы, прорываются сквозь татарские орды, ищут переправу через Перекоп, наводят ужас на крымские города, и, огибая Москву, возвращаются в Литву. Их потомки, вплоть до самих Ягеллонов, шли путём праотцов и показывали тот же, уверенный в себе и жаждущий приключений характер.

Среди польских вельмож мы не находим ни одного примера преступления, убийства в семье, тогда как история литовских князей, напротив, состоит из цепи предательств и убийств. Это жестокие и немилосердные люди, не ощущавшие, как польские князья, своей привязанности к земле, люди, не знающие родины. Подобно западным норманнским вождям, они везде, где только останавливаются, чувствуют себя, как дома; где только воздвигнут свой флаг, там начинают династию и историю. Вместо того, чтобы распространять свою национальность, они сами охотно принимают русскую или польскую национальность, однако везде насаждают представления о своей мощи и воинственности.

Такова история воинственной касты литовцев. Я бы сказал, эта страна, такая маленькая на карте, безмерно важна в истории. Воинственная каста литовцев рассадила своих князей по всему северу: в Полоцке, Новгороде, Твери, Туле, Киеве, Волыни. Наконец, она дала династию Польше. В России князья из этой воинственной касты, вскоре подавленные потомками Рюрика, основали политическую

партию. В царствование Ивана Грозного они исчезли вместе с Глинскими.

С другой стороны, Ягеллоны ясно очертили границы желаемой ими политики; польским идеям они присвоили новый масштаб. Лишь они смогли новое польское бытие строить на новом основании. Однако литовская нация из своего захватничества не разбогатела, совсем не усилила своей мощи, а и дальше занимает то же самое пространство. В Пруссии литовская нация устранилась с арены, сейчас там литовцев осталось всего 400 или 500 тысяч; племя, разместившееся в славянских владениях, состоящее из латышей, литовцев и куршей, имеет самое большее два миллиона жителей.

Их быт, домашнее хозяйство весьма похожи на славянские. Однако есть и различия, если рассматривать внешние черты обоих народов. Литовец ростом ниже славянина, его лоб не такой высокий, глаза меньше и не такие живые, черты лица мягче, более сконцентрированные; по внешнему виду литовцы более бледны, а формой головы больше напоминает индийцев.

Домашние обряды, обычай общины и литовцам, и славянам, но литовцы сохранили их всех нетронутыми. Нигде больше, как у этих народов, так не обожествляется гостеприимство. И одни, и другие ровно так же любят природу, однако славяне большее очарование находят во внешних её выражениях, в то время, как литовцы глубже и чутче переживают живость природы. Нарбутт замечает, что этой нации особенно свойственно почитать цветы. Каждому религиозному обряду, каждому семейному празднику выделены цветы. Есть предания и песни, в которых отображается происхождение цветов и их значение.

Кроме того, стоит отметить одну исключительную особенность, за которую литовцы заслуживают особенного уважения. В огромном количестве их народных песен не найдёшь ни одной не только вульгарной, но даже неприличной или чрезмерно вольной. Этот язык не знает даже грубых или грязных высказываний. Сохраняя в себе что-то из возвышенного, сакрального языка жрецов, этот язык отмечает те высказывания, а их заменяют соответствующие славянские слова, которые никогда не использует приличная литовская семья.

Обобщая всё, что мы сказали, можем выяснить для себя происхождение этой нации и её роль.

Некоторые этнографы полагают, как я уже сказал, что все индоевропейские племена произошли из Индии; что в далёком прошлом племя воинов вытеснило племя жрецов, которые, желая насадить отдельный религиозный культ, оставило страну и дало начало небольшому, но славному племени азам. Часть тех азов, или ариев, осталась на Востоке и владела расположенным там странами, взяв себя имена мидян, персов, лезгинов. Другая часть перешла в Центральную Европу и там обосновалась, назвавшись лехами и чехами. Из них произошла знать этих племён.

Кроме того, те же самые этнографы находят много следов, свидетельствующих о перемещениях индийских каст шудров и даже париев. Многочисленное цыганское племя имеет много общих черт с индийскими парами.

А когда мы вспомним, что религиозные традиции Индостана точно соответствуют литовским народным традициям, когда заметим поразительную общность между обоими языками, заметим также существование похожих каст хорошо организованная, развитая иерархия литовских жрецов и каста рыцарей-витингов, тогда мы можем прийти к выводу, что литовцы это исключение в истории Севера, и что литовцы это индийская колония со всем своим укладом. Из истории мы знаем много таких колоний. Брахманы остановились при Ниле и дали начало египетской касте жрецов. И греки, как считается, имели колонии отдельных каст либо жрецов, либо воинов, либо простого народа; тогда как литовцы имеют не какую-нибудь одну касту, но осколок индийского общества со своими жрецами, воинами и простым народом.

Таким образом составленное общество, имеющее все составные части организма, лучше, чем какое-либо другое может отражать внешние нападения. Благодаря этому оно и сохранило до сих пор свои традиции, не перестало говорить на своём языке, который в самой Индии был забыт и встречается только в их священных книгах. Также оно сохранило свои обычай общественной и семейной жизни.

Le peuple lithuanien tient, comme je vous l'ai déjà dit, la clef de toutes les questions slaves.

Поскольку в санскрите можно встретить зачатки едва ли не всех европейских языков, ясно, что литовский язык должен был иметь сродные черты с различными европейскими языками. Долгое время считалось, что он состоит из смеси германских и славянских слов; наконец было всё же признано, что он первородная стихия, ничего общего не имеющий ни с финскими, ни со славянскими, ни с германскими языками. Но скорее всего литовский язык имеет немало сходного с древним готским языком, который воинственная готская каста принесла с Востока. Имеет он также определённые сходства со славянским языком, и, как более древний, может быть использован для решения филологических проблем славянского языка. Литовский народ, как я уже сказал, имеет ключи к решению всех славянских проблем. Он не имеет чувства национальной исключительности,

не имеет своей государственности, такие чувства там даже не культивируются, в его языке не существует понятий народа и отечества. Литовцы почти ничего не знают о бытии других народов. Русских они называют *gudai*, а название это, должно быть, происходит от слова «готы», поляков *lenkai*, и это имя нам кажется принесённым из Азии; мне кажется, индийцы так называли жителей Цейлона. Но всё же этот народ уже два раза светло заблистал в истории своей внутренней жизнью. На Севере вдохновил движение, продлившееся до Ивана Грозного, а в Польше вплоть до смерти последнего из Ягеллонов.

Этот народ был активен и во время последней польско-русской войны, и вступил в бой с Россией, в целиком народный, смертельный бой. Он поднялся, даже не будучи призываем своими господами поляками.

Что же общего было между литовцами и поляками, которых ни истории, ни языка они не знают? Почему же литовский народ поднялся против русских? Вот один из вопросов, охватывающих большую славянскую проблему. Мы не знаем, почему в литовских песнях поляк всегда благородный и храбрый рыцарь, и почему литовцы всегда отвергают влияние гудов. Нужно глубже вникнуть в традиции народа, чтобы понять, что побуждает его к дружественности или недружественности; всё же ясно, что этот народ связан с Польшей внутренними связями, какой-то великой тайной, которую история не смогла до сих пор прояснить; в то же время внешне лишь связью католической веры. Он остался, должен был остаться католическим народом; как же мог этот народ принять протестантство и отказаться от почитания великих духов, то есть, от почитания святых? Те люди, которые никогда не переставали призывать души предков на благородные обряды? Как же мог этот народ отказаться от своей веры в прямое влияние невидимого мира, которое он в каждый момент ощущает? Эта вера так распространена, что последний летописец Нарбутт, рассказывая, например, о свитязянах и ундинах, иногда прерывает свой рассказ, говоря, что не хочет повторять всем известных вещей. Ему кажется, что эти легенды, скажем, напоминающие Тысячу и одну ночь, должны быть хорошо известны каждому литовцу, как, например, во Франции хорошо известны текущие политические события. Праздник поминовения усопших - известнейший литовский праздник. Все эти обстоятельства нам доказывают, что этот народ мог ощущать привязанность лишь такой религии, которая не отбрасывает ни одного из великих вопросов, интересующих всех людей.

Нет сомнения, на Ганге религиозные образы были сильнее развиты. Там создался брахманизм; каста рыцарей стала более выносливой, а народ должен был быть послушным законам. Среди славян эта религия осталась чистой, никогда не испытав, как я уже сказал, философских спекуляций или извращающего влияния суемудрых поэтов. Всю религию славяне перенесли в частную жизнь, в домашнюю жизнь, деревенскую жизнь; литовцы перенесли её также и в политическую жизнь.

Славяне, кажется, никогда не имели высших каст. Этот народ, я не раз об этом говорил, никогда не мог создать политического общества, это было сочетание отдельных, частичных, объединений. Литовцы наоборот - касты жрецов, воинов и народа слились воедино и создали очень связную общественно-политическую организацию, обогащённую глубокой и развитой религиозной жизнью.

Кто знаком с историей славян, тот поймёт причину, почему литовский народ был деятельным лишь в редких случаях, также и причину, почему этот народ вновь всецело должен был погрузиться в полное бездействие.

Не обсуждая здесь общественных и политических вопросов, скажем лишь то, что этот народ никогда не мог активно вмешиваться в войны, кровопролития на славянских землях. Какое-то время он действовал, чтобы посадить на престолы России и Польши две своих княжеских династии. Но как только эти две династии ассимилировались, перестали быть литовцами, литовская нация начала смотреть на них, как на чужих. *Ce peuple donc est un de ceux qui restent dans l'attente.*

Позднее она была деятельной лишь для того, чтобы показать своё расположение польскому народу. Однако как можно требовать от этой нации усилий в защите монархий, республик, той или иной идеи государственного управления? Литовский язык даже не имеет этих слов. Так что этот народ один из тех, что живут в ожидании.

Переведено с литовского по изданию:

Adomas Mickevičius, Laiškai, esė, proza, Vilnius, 1998, p. 185194.

Перевел Виктор Забавин

Оригинальный текст: Pisma Adama Mickiewicza, Paryż, 1860. T. 10: Cours de littérature slave, IV.

Олег Феџак, голова Об'єднання громадян
«Громадянська Європейська Співпраця»

Марина Троценко, керівник Школи
літуаністики імені М.К. Чюрльоніса Центру
творчості дітей та юнацтва Галичини

Oleg Fecjak, piliečių susivienijimo
«Громадянська Європейська Співпраця»
vadovas

Marina Trocenko, Lvovo M.K. Čiurlionio
lituanistinės mokyklos vadovė

LIETUVOS TŪKSTANTMEČIUI SKIRTA KONFERENCIJA

2009.12.12 d. Lvove vyko konferencija, skirta Lietuvos tūkstantmečiui. Konferencijoje dalyvavo Lvovo, Kievo, Ivano-Frankovsko lietuvių draugijos nariai ir lituanistinių mokyklų vadovai, Ivano Franko Lvovo nacionalinio Universiteto ir Užgorodo nacionalinio Universiteto mokslininkai, visuomenės veikėjai. Dalyviai skaitė pranešimus ir diskutavo Ukrainos eurointegracijos ir Ukrainos vaidmeniui tūkstantmetėje Lietuvos ir Ukrainos istorijoje temomis. Konferenciją iniciavo ir organizavo Lvovo lietuvių draugija kartu su piliečių susivienijimu «Громадянська Європейська Співпраця».

Konferencijos dalyvius su Lietuvos ir Ukrainos istorijos paveldu supažindino Ivano Franko Lvovo nacionalinio Universiteto istorijos fakulteto profesorius Mychailo Kril (Михайло Кріль). Apie Lietuvos ir Ukrainos tarpvalstybinio bendradarbiavimo konkrecius faktus 1991-2009 mm. pranešimą skaitė Užgorodo nacionalinio Universiteto istorijos fakulteto aspiranė Ina Turjanycja (Інна Турянниця).

Buvo pristatytas naujai Lvove išleistas leidinys "Lietuvių - Ukrainečių Draugijos žinios".

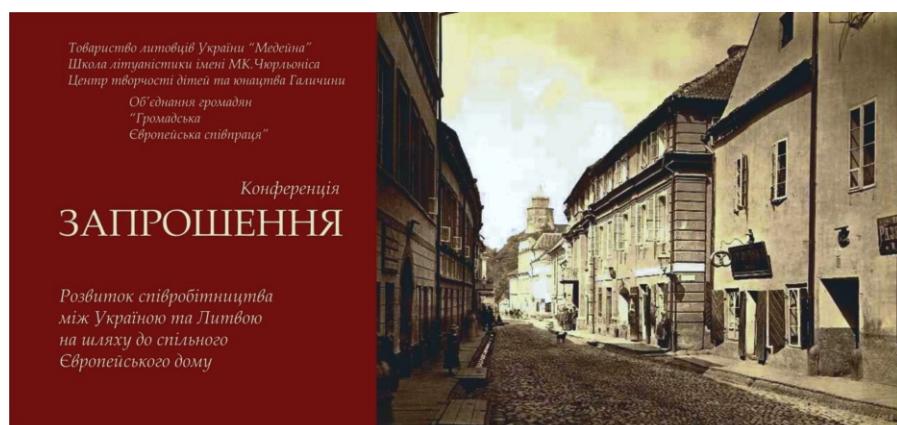
1928 m. Kaune buvo jkurta Lietuvių - Ukrainečių draugija. 1932 m. ji nutarė leisti periodinį biuletenu "Lietuvių - Ukrainečių draugijos žinias". Biuletenis buvo leistas nerегуляри, таčiau atliko svarbu šviečiamajį darbą: lietuviams teikė informacijos iš Ukrainos visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo, istorijos, tuometinės politinės padėties, ukrainiečių veiklos išeivijoje. Sis pirmas periodinis leidinys Lietuvoje, skirtas Ukrainos istorijai, tapo svarbiu indeliu Lietuvos kultūrai.

Atnaujintas leidinys Lietuvių - ukrainečių istorikų Asociacijos ir Lvovo lituanistinės mokyklos bendradarbiavimo rezultatas.

Співробітництво крізь тисячоліття: Україна та Литва

Зв'язки між Україною та Литвою мають давні історичні традиції. Здебільшого ми можемо сказати про їхній позитивний досвід. Але, однозначно, що існує ще чимало недосліджених моментів цих контактів. А тому роботи в цьому напрямку є багато, а проблем для обговорення невичерпно.

Конференція, яка відбулась 12 грудня 2009 року у Львові, хоча і присвячена знаменній історичній даті - 1000-літтю Литви, але була чітко направлена на теперішню і майбутню литовсько-українську співпрацю, тому мала назву «Розвиток співробітництва між Україною і

Литвою на шляху до спільного Європейського дому». Організаторами конференції стали львівська організація Товариства литовців України «Медейна», Школа літуаністики імені М. К. Чюрльоніса Центру творчості дітей та юнацтва Галичини, Об'єднання громадян «Громадянська європейська співпраця». Проведення цієї конференції активно підтримали Львівська обласна державна адміністрація, Центр Студій Європейської Інтеграції (Литовська Республіка), Міністерство закордонних справ Литовської Республіки.

Тематика конференції мала вдале поєднання давньої історії та сучасності, наукових та практичних проблем. Зокрема, цікавими для багатьох учасників конференції стали факти, наведені завідувачем кафедри історії слов'янських країн історичного факультету ЛНУ ім. І.Франка професором М. Крілем щодо співпраці у 30-х роках минулого століття між державними органами Литви та ОУН. Певним свідченням цього стала наявність у тодішнього керівника українських

націоналістів полковника Є. Коновалця литовського громадянства. «Литва має давню й унікальну історію, - розповідає Михайло Кріль. Це потужний культурний та громадський пласт в історії європейської інтеграції. Вільнюс, столиця Литовської держави, був здавна відомий як культурна столиця Європи. Українсько-литовські зв'язки тривають уже 750 років. «Литва - це потужний геополітичний ареал європейського простору, - підкреслив Михайло Кріль. Оскільки інтереси української і литовської цивілізації тісно пов'язані, то й дотепер Литва є сталим міжнародним партнером України, зокрема і в просуванні європейських цінностей».

Аспірант кафедри історії України Ужгородського національного університету І.Туряниця нагадала конкретні факти міждержавного співробітництва України і Литовської Республіки у 1991-2009 рр. Останнім яскравим прикладом цих контактів стало підписання міждержавної угоди про безвізовий режим поїздок громадян України до Литви.

Продовженням литовсько-українських контактів на сучасному етапі стала діяльність Товариств литовців України та шкіл літуаністики. Цікавим досвідом поділились голова Товариства литовців з Івано-Франківської області В. Вайтекаускас, керівники шкіл літуаністики Києва і Львова, відповідно: А.Тараненко та М.Троценко. Знаковим для українсько-литовської співпраці є відновлене видання (з 1932 р.) інформаційного бюлєтєню «Відомостей Литовсько-Українського Товариства», що відбулося 2008 року (упорядник М. Троценко). Цей вісник сьогодні приймає публікації на актуальні і цікаві теми про співпрацю України та Литви в розбудові культурних, історичних, економічних, політичних та інших сфер життя двох народів.

Цікавою та змістовою на конференції була доповідь Б. Белявців, яка надала інформацію про діяльність Центру Студій Європейської Інтеграції (ЦСЄІ) в Україні, його мету і перспективи. Це не тільки була розповідь про накопичений досвід роботи, а й запрошення до співробітництва всіх учасників конференції.

Конференцію зацікавилося інтернет-видання ZAXID-NET, яке сповістило таку інформацію: «На конференції буде представлено відновлений Вісник Українсько-Литовського Товариства. Колись такий вісник виходив наприкінці 1920-х років до захоплення Литви Радянським Союзом. У віснику були статті про українські та литовські зв'язки. У 2008 році вісник було відновлено. Примірники цього відновленого журналу знаходяться у Литовській республіканській бібліотеці, в українській науковій бібліотеці, кілька примірників надіслано в США, де знаходиться Головна управа литовців у світі. Плануємо й надалі випускати вісник», - зазначив ZAXID.NET Олег Троценко.

Вільнюс - столиця Литви і найбільше місто країни, розміщене на річці Ніріс. У древніх історичних писемнах переважає його назва Вільня, *Vilnia*, *Vlna*.

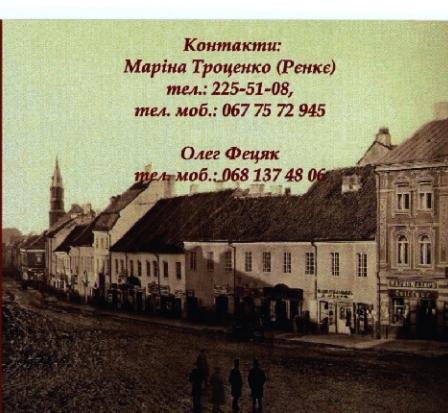
У пам'ятках писемності, починаючи з XIV ст., використовується форма *Wilno*, *Vilno* та інші назви.

У литовських пам'ятках писемності 1600, 1653 та пізніших роках зустрічається варіант *Vilnius*. Перша згадка про Вільнюс датується XII століттям.

З 1323 вважається столицею Великого князівства Литовського та резиденцією литовських князів.

Предки литовців - аїсти (балти) проживали на узбережжі Балтійського моря вже в II тисячолітті до нашої ери. Вперше про них згадується в праці римського історика Тація (Імеччина). Територія, на якій жили балти, тягнулася від Вісли до Даугави і від Балтійського моря до Дніпра. З часом балти розділилися на різні племена, серед яких були курши, жемайти, аукштайти, литовці, потвіні (кінебалти), пруси, сели, скалви, латгали, земгали. Основою формування литовської нації були племена аукштайтів і жемайтів, а також частково - курши, земгали і сели.

Перша згадка про Литву зустрічається в Кведлінбурзьких анналах під 1009 роком, де повідомляється про працічу західній від рук лічників архієпископа Боніфація, який був направлений польським королем Болеславом Хоробрим проповідувати християнство в землях потвінів.

Контакти:
Маріна Троценко (Ренкі)
тел.: 225-51-08,
тел. моб.: 067 75 72 945

Олег Фецик
тел. моб.: 068 137 48 06

Програма конференції:

12.00.-12.05. Відкриття. Вступне слово від організаторів.

В. Нарушевічус - голова Товариства литовців України "Медейна".

О. Фесяк - голова Об'єднання громадян "Громадянська Європейська співпраця".

12.05.-12.15. О. Фесяк. "Основні проекти і перспективи роботи Об'єднання громадян "Громадянська Європейська Співпраця".

12.15.-12.25. М. Троценко. "Напрямки діяльності школи літуаністики у м. Львові."

12.25.-12.35. А. Тараненко. "Досвід роботи школи літуаністики м. Києва".

12.35.-12.50. М. Кріль. "Українсько-литовські зв'язки крізь віки".

12.50.- 13.00. В. Вайтекаускас. "Мета та перспективи роботи Товариства литовців Івано-Франківської області."

13.00.-13.10. Перерва на каву.

13.10.-13.25. І. Туряниця. "Міждержавне співробітництво України і Литовської Республіки у 1991-2009 рр."

13.25.-13.40. Б. Белявців. "Передача Євроінтеграційного досвіду Україні: діяльність Центру Студій Європейської Інтеграції (ЦСЄІ) в Україні, її мета і перспективи."

13.40.- 13.50. Підведення підсумків.

13.50.-15.00. Час на неформальне спілкування.

Любомира Блажко,
член Національної спілки журналістів України

Книга "Екслібриси Богдана Гурмана". Львів, 2006
Упорядкував Богдан Гурман

Віртуоз пера і шпихлера

Західна Україна зберегла українську мову, духовні надбання, в тому числі оригінальний етнічний образ: народний одяг, святкові традиції і обряди, пісні, хореографію, мальарство, кераміку, різьбу на дереві, графічний малюнок і таке інше, незважаючи на епоху руїн та окупації її агресивними державами-сусідами. Адже українське письменство, преса та книга в важкі роки зросійщення концентрувалися в основному Галичині, у Львові.

Культурний національний процес у Галичині був важким, але безперервним. Тут не вмирала ідея відновлення української соборної держави. Про це можемо говорити зараз не в стилі совєтської пропаганди, а на основі підсумку фактичної культурної діяльності українського "П'емонту".

З приходом у Галичину "перших" та "других советів" галицька культурна еліта підняла народ на боротьбу з окупантами. Битва за свободу і незалежність між Українською Повстанською Армією та російсько-більшовицькими "візволителями" була жорстока і кровопролитна і тривала до 1956 року до "венгерських" подій.

У такій атмосфері здобував освіту хлопчина з глухого, але патріотично настроєного села Ятвяги на Опіллю Богдан Гурман. У 15 років юнак умів складати вірші та оформляти шкільні стінні газети, але ще не мріяв стати письменником або художником, а тим паче стати

ідеологічним працівником. Свою ідею та чин він змушений був заховувати глибоко в душі.

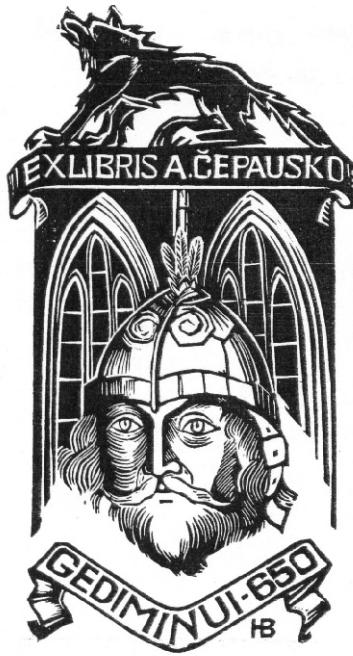
У Львові на той час відновилися навчальні заклади: декоративно-прикладний інститут, кафедра архітектури в політехнічному інституті, художньо-прикладне училище імені Івана Труша, кафедра художнього оформлення друкованої продукції Українського поліграфічного інституту.

Завдяки збігові обставин Богдан Гурман став абітурієнтом Українського поліграфічного інституту. Адже в інститут приймали за совєтською "рознарядкою" дітей колгоспного селянства та робітничого класу і трудової інтелігенції. Дітей української "буржуазії" та священиків увищі навчальні заклади не брали як "ворогів совєтського народу".

У програмі кафедри "Графіки" УПІ було ознайомити студентів зі світовими досягненнями культури від античності до нових досягнень Союзу, а також навчити їх володіти прийомами графічного, художнього оформлення книги та іншої друкованої продукції.

У 1952 році Богдан Гурман став студентом. Викладачами Українського поліграфічного інституту в той час були перевірені, віддані комуністичним ідеям спеціалісти, які переїхали до Львова з Харкова, Москви, Ленінграду. Завідував кафедрою професор В. Воєца, викладачами-художниками були В. Бунов, В. Хворостецький, Ю. Гапон. З ними переїхав до Львова опальний "бойчукіст" Охрим-Себастян Кравченко, який мав

довіл працювати в інституті лише лаборантом. Ленінградці, професор Кожін та Левін, читали історію мистецтва. Як виняток у поліграфічному інституті працювала місцева професор 70-річна Олена Кульчицька, яку час від часу "клювали" за "націоналістичні прояви в графіці оформлення дитячої книжки". І ще був Юрій Мушак, неперевершений

знавець античної літератури, яку читав студентам у своєму перекладі, по пам'яті і напідпитку. Соціальний склад курсу, куди входив Богдан Гурман, був "різношерстним": 50 відсотків студентів з селянських родин Львівської області (більш-менш однакових здібностей), решта - підготовлені переростки з різних областей України, неоднаково матеріально забезпечені, від генеральсько-професорських дочок до "дєтдомовских" вихованців.

Студенти першого-другого курсів на практиці проходили доступні (дозволені ЛІТом) способи гравюри: літографію, офорт, ксилографію, мецатінто, цинкографію, ліногравюру і таке інше.

Рисований художній шрифт вивчали за Лазаревським. Художнє оформлення книжки практикували за російськими спеціалістами Фаворським, Павловим, Поляковим, Сідоровим, Флоровим та іншими з московської школи. Забороненими були геть усі

українські школи графіки і митці - Нарбут, Кричевський, Бойчук, Малевич, Гординський, Ковжун та багато інших популярних, оригінальних і відомих у західній Європі українських художників.

Переддипломну практику Богдан Гурман успішно

пройшов у київських видавництвах, де мріяв залишитися працювати. Але йому не пощастило, після закінчення вищого навчального закладу в 1957 році був "розподілений" на роботу в державне видавництво "Картя молдовеняскэ" м. Кишиньова.

Умови роботи та умови життя в столиці Молдови були жахливими. Таким самим там був рівень якості друкованої продукції. Богдан Гурман на посаді художнього редактора вніс у роботу художньої редакції деяке пожвавлення і зробив завдаток на краще майбутнє. Він запрошуав до художнього оформлення книг молодих здібних художників, що спричинило конфлікт зі старими кадрами. Кінцевий злом старої гвардії зробили графіки-академіки, випускники Ленінградської Академії художеств I. Багдеско, Л. Беляєв, А. Дьюмін та інші.

Перший фіrmовий знак "Молдовская Государственная филармония" Богдан Гурман зробив у 1960 році. Перший книжковий знак був зроблений ним у 1962 році для поета Кості Шишкані "Чудорез". У тому ж році була зроблена емблема "Видавництво сільського господарства Молдавської республіки". Дещо пізніше Богдан Гурман створив книжкові знаки для своїх молдавських друзів Еміля Лотяну та Филимона Хемуару, в яких дав професійну характеристику кінорежисеру та ілюстратору народної творчості.

У 1964 році Богдан Гурман повертається до рідного Львова. Саме тут розпочалася його зріла робота над книжковими знаками в лінориті та гравюрі на пластику. Працюючи на кафедрі архітектури Львівської політехніки, Богдан Гурман у 1968 році створив декілька екслібрисів для працівників кафедри, одним із них був екслібрис для Ігоря Івановича Сердюка, архітектора і водночас секретаря осередку партійної організації інституту. Художник зобразив Сердюка воївничим демоном на троні влади. Ігорю Івановичу цей екслібрис припав до душі. До

цього періоду належать екслібриси для Богдана Стельмаха, Галини Поліщук та Ніни Матвієнко. Ці екслібриси без авторових ініціалів.

У 1965-69 роках Богдан Гурман знайомиться з

львівськими знаменитостями графіками Євгеном Кецалом, Євгеном Безніском, Леопольдом Левицьким, Карапою Корбут та колекціонерами А. Шосткою, М. Гудзом, В. Вітруком. Мирослав Дмитрович Гудз був на той час головою Львівського клубу шанувальників книги і книжкового знаку. Володимира Вітрука львів'яни знали як колекціонера, який збирав живопис, графіку, екслібриси, декоративно-прикладне народне мистецтво, антиквар, книжки-стародруки, викрадені з книгосховищ львівських музеїв. Отож, визнаний колекціонер мав при житті багато пригод і непорозумінь. Знайомство Богдана Гурмана з Володимиром Вітруком сприяло розширенню кола знайомств з екслібрисними клубами та книжковими музеями Києва, Сум, Ярославля, Тули, Ульяновська, Литви, Латвії.

З 1970 по 1987 рік роботи Богдана Гурмана побували на десяти виставках графіки малих форм України, Росії, Литви.

З нагоди 175-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка у видавництві "Радянська Україна" в 1988 році було випущено календарики дванадцяти місяців 1989 року в спільній супер-обкладинці на

тему "Шевченко в еклібрисах українських художників". На календариках за березень і травень вміщено дві роботи Б.Гурмана "Сон", Шевченкіана В. Вітрука" і "Шевченкіана В. Юрчишина". До цього ювілею Б.Гурман виготовив ще два портрети Т.Г. Шевченка "З колекції Ю. Кучабського" та "Еклібрис Андрія Голубця" ..

Портретний еклібрис є типовим для Богдана Гурмана. Сюди можна віднести серію графічних мініатюр, присвячену українським письменникам- класикам Тарасу Шевченку, Маркіяну Шашкевичу, Івану Франку, Василю Стефанику, Лесі Українці та іншим.

Знайомство львівського художника з колекціонером міста Вільнюса В. Манджулло привело до створення ним нової серії еклібрисів на литовську тематику. У 1989 році Богдан Гурман бере участь у міжнародній виставці "Вільнюс - столиця Литви". У 1991 році його роботи експонуються на міжнародній виставці "Gediminui-650", звідки походять його дружні стосунки з Сонею Брійс (Бельгія) та Юзефом Чосником (Польща). На замовлення пані Соні Б.Гурман виконав п'ять еклібрисів, на прохання пана Чосника - три.

З проголошенням України незалежною державою у 1991

році Богдан Гурман створює серію графічних газетних плакатів та еклібрисів на історичну тему, вкладаючи в них ідею соборності українських земель та єднання між Сходом і Заходом. Художник вірить, що український народ врешті переможе в собі раба і стане повноцінним господарем у своїй рідній хаті та на своїй землі.

Богдан Гурман досконало володіє технікою лінориту, гравюри на пластику та рисунку пером і тушшю. В техніці гравюри він виробив власний стиль та своє обличчя. Про творчість художника схвально відгуkуються мистецтвознавці Литви, Польщі, Росії та України, які вважають його майстром мініатюрного портрета.

У роботах цього віртуоза пера часто проглядається архітектурна тематика древнього міста Львова, культура якого набагато ближча до Центральної Європи, ніж до Азії.

Богдан Гурман великий шанувальник книжкової графіки Григорія Нарбута, Олени Кульчицької, Стефанії Гебус-Баранецької, Григорія Якутовича.

Богдан Гурман: "Я захоплювався литовською графікою"

У моїй крові є крапля литовської, адже я народився в селі Ятвяги, що було створене в Галичині в 1267 році з розбитих ятвяльських воїовничих племен, які жили по ріці Неман. Як художник я захоплювався литовською графікою ще будучи студентом. Не заперечував, коли мені колеги говорили, що в моїй творчості проявляється литовська школа. Скажу, до речі, що я потрапляю під вплив великих майстрів будь-якої національності: литовців, поляків, італійців і т.п.

З литовськими графіками еклібриса мене познайомив вільнюський колекціонер Віктор Манджулло у 1983 році. Пан Манджулло вийшов на мене завдяки зв'язкам з львівським колекціонером Володимиром Вітруком. Чи не дивно, як швидко поширюються зв'язки бувалих колекціонерів творів мистецтва?

З литовських майстрів еклібриса я високо ставлю Альфонса Чепаускаса, котрий працює в техніці офорт (сухої ігли) та інших видах гравюри; має своє оригінальне лице в образному мисленні і в той же час здібності організатора. Йому посвятив два еклібриси "GEDIMINUI-650".

З панею Леобіте Вакунайте я познайомився в Москві. Вона представилася як театральний критик, літературознавець. Її посвятив еклібриси "Vilnius Lietuvos sostinė" з портретом Адама Міцкевича. Створив ще еклібриси для пані Гідре Лешкуте та пана Р. Юревічюса, вважаю їх недостатніми, за винятком портрета Видунаса - литовського письменника, мислителя (1868-1953).

2 березня 2009 р.